

428

ՏԱՐԻԼԻՑԷ

ԹԻՒՆԻՆԻՍ

Ձայլիկին մուհուհայեհիլի, Թու-
նա վիլայէթի տէֆէթէրտարը էսպագ-
սաստէթլու Բիզա էֆէնտիկէ :

Բէթլըրսպուրկ սէֆարէթի սէնիկէ-
սի իքինճի քիթապէթի լիւթպէյի սա-
նիկէ սընքի սանիսի իլէ, իզգէթլու
Տիմիթրաքի էֆէնտիկէ թէվէհէ պուր-
ուլմուշ տուր :

Խարիճիկէ նաղըրը բաշա հաղըթ-
լէրի, ճուսմ կիւնիւ, վէ զաթը հաղ-
րէթի սատրապամի տախի, ճուսմ իր-
թէսի կիւնիւ, Պէյոլլուտա աղիմէթ-
լէ, Սաքսիլմար կըրան տուգանքն
վէլիւ անտընա վիզիթա իթմիլէրտիւր :

— Բուսիա իմբէրաթօրու թարա-
ֆընտան, Դուրայի տէվէթ ազալի քի-
րամբնտան աթուֆէթլու Ալի պէյ է-
ֆէնտի հաղըթլէրիկէ, Ըսթանիսլա
նըշանքն պիլիմիլի լիւթպէսիտէն,
վէ Բէթլըրսպուրկ սէֆարէթի սէնիկէ-
սի մէմուրլարընտան Մօրէլ էֆէնտիկէ
վէ խասսա օրտույի հիւսնուսմ միւշի-
րի տէվէթլու նէնապէթլու Եուսուֆ
իզգէտտիկէ էֆէնտի հաղըթլէրիկէ
նաղըթլէրիտէն Ալի պէյ է, լիւթպի
միւթթէլիֆէտէն նըշանլար վիլիմիլ
տիւր :

— Բուսնուգտա պուլուսնան Բուսի-
րա պիլ քիլիսէ եւրմագ իւղի, Թա-
րաֆը տէվէթտէն արաղի վիլիմիլի-
նի, Լէվընթ Հէրըլտ եւզընօր :

— Իսթանպուլ հիւսնուսմ էհալի-
սիտէն պիլ քաշ քիլի, Տէրիսաստէթ
վէ պիլաթը սէյէսէնի միւթթէլի վէ
գապարմալը պիլ խարիթաթը եւ-
բարադ, վիլէնա սէրիլի ուսմիսի-
տէ Սամանլը էմթաթը տայիլէսիկէ
վաղ իթմէթ էմթիլտէ պուլուսնուգ-
լարը, վէ մէղքիւր խարիթանքն իքի
պիլն ատէտ Սամանլը իրաթընա չըգմը
օլտուղու լիվանէթ օլտուսնօր :

— Կէլէն ճուսմ իրթէսի կիւնիւ,
Տէրիսաստէթ Ամէրիգա սէֆիլի Մ.
Պօքըր ճէնապլէրի, Միւսթէմէայի Ա-
մէրիգա ամիրալարընտան Մ. Ալտէն
իլէ պէրապէր Պապը Ալիկէ կիտէրէթ,
զաթը հաղըթի սատրապամի իլէ միւ-
լաթթ իլլէմիլէր տիւր :

— Տէրիսաստէթ Բուսիա վէ Ֆրան-
սա վէ Ավսթրիա սէֆիլիլէրի, Կիւնիքի
կիւն Պապը Ալիկէ աղիմէթլէ, զաթը
հաղըթի սատրապամի իլէ կէօրիւշ-
միւշլէր տիւր :

— Ավսթրիա իմբէրաթօրու թարա-
ֆընտան, ֆէրիգ սաստէթլու Ղալիպ
բաշաթ, վէ Բէշլիւ շահպէնտէրի սա-
պըգ սաստէթլու Ալի Նիզամի բաշա-
եա, Ֆրանսոս թօգէֆ նըշանլը իրալ
օլտուսնուշ տուր :

— Տէվէթլու նէնապէթլու Մահ-
մուտ ճէլալէտտիկէ էֆէնտի հաղըթ-
լէրի իլէ, պաշիկէ նաղըրը տէվէթ-
լու բաշա հաղըթլէրի, Ասարը Թէվէթի-
գ վարօրը հիւսնուսմ ուսմ թէշիֆ իլէ,
իճրա օլտուսն թալիմիլէրտէ հաղըր
պուլուսնուշար ալը :

— Մէթթէպի Սուլթանի, Կիւնիսնէ-
է նաղլ օլտուսնուղու հալտէ, մէթ-
թէպի թըպիկէ տախի, Ղալաթա սա-
րաթըն նաղլ օլտուսնագ իմիլ :

— Պահիլիկէ նէղաթէթի ճէլիլէսի,
Խնկիլթէրաթա սըրաթը օլտուսնուշ օլտն
պիլ քաթա զըրիլը ֆըրգաթիլիկէ իւ-
չիւնճի թաղսիլի օլտն 38 պիլ լիւրայը
թըմա իրան Օրգըս գուսնաթանաթնա
թէտիկէ իլլէմիլ տիւր :

— Թահիթ գալէտէ ամիլ ու կիլիֆթ
օլտուսն իրանլըլտտան տէօրթ քիլի-
տէն մատապընքն սալը վիլիկիլիկի
եւզմըլ իտիք :

տէն մատապընքն սալը վիլիկիլիկի
եւզմըլ իտիք :

Լէվընթ Թալմաթն պէնանքնա կէօրէ,
մէրգուս իրանլըլտտան պէլի, մէմու-
րիկի զապիլիկէէ գաղըր սիլաշ չէթ-
միլ օլտուգլարընտան, պուլարըն հագ-
գընտա միւսնագաթը շէտիտէ թէթիլպ
վէ իճրա օլտուսնագ լէ գուսուր 140
նէֆէրլէրի տախի մէմիլէթլէրիկէ
թարա գըլընաթագլար իմիլ :

— Գալաթա վէ Պէյոլլուտա քի գա-
ղիսլարտա պուլուսնան չալլընթ գըր-
լարըն գալտըրըլմաթնա, վէ գաղիս-
լարըն սասթթ պէլտէն սօնրա գաթան-
մասընա, զապիլիկէ նէղաթէթ ճէլի-
լէսի թարաֆընտան գաթար վիլիկէրէթ
քէյֆիկէթ, Տէրիսաստէթ պուլու-
սնան սիւֆէրաթա տախի թէպլիլ ու
պէնան պուլուսնուշ օլտուղու իլիթիլ-
միլ տիւր :

— Մէթթիլի խաթը վիլաթէլա, կէլէն
բազար իրթէսի կիճէսի, Դուրայի տէվ-
լէթ լէյիսի ֆեմալի բաշա հաղըթլէր-
իկէն գօնաթլարընտա իճթիմա իտէ-
րէթ, Բուսիլի վէ Անաստուր տէմիլը եօլ-
լարընա տայիլ պաղը միւթթէթաթ ճէ-
րէնան իլլէմիլ տիւր :

— Մէրաթքըր բաշա հաղըթլէրի,
տիւնքի կիւն մապէյնը հիւսնուսմ
աղիմէթլէ, հուգուրի հաղըթլէր Բա-
տիշահիկէ չըգմըլար, անտէն տախի,
տօղուսմ մէթթէպի թըպիկէյի Դա-
հանէէ կիտէրէթ, իմէրտ վէ գապի-
թանը մէթթէպի հուգուրի ալիլէրիկէ
ճէլպ վէ տալէթ պիլլէ, թալէպէլիկէ
թահսիլի ուլուսմ ու ֆիւնուս եօլուստ
տէրքար օլտն սայ ու զայիլէթլէրիկէ
թաթար, վէ մէթթէպէ կէօրիլէն
պաղը նօգսանլարըն իքմալ օլտուսնա,
ղընը վատ իլէ, օրտուսն տա Պապը Ա-
լիկէ կէլէրէթ, զաթը հաղըթլէրի սա-
րազամիլ իլէ միւլաթթ իթթիթէն
սօնրա, մաթթաթ ալիլէրիկէ թէշիֆ
իթթիլէր տիւր :

— Ֆրանսա սէֆիլի գօնթ տը վօիլէ
ճէնապլէրի, կէլէն ճուսմ իրթէսի կիւ-
նիւ Պապը Ալիկէ կիտէրէթ խարիճիկէ
նաղըրը բաշա հաղըթլէրի իլէ միւլա-
թաթ իլլէմիլ տիւր :

— Կաթէթ Ալմանտ զաղէթաթնտա
օգուսնուղուսմ կէօրէ, Պապը ալի,
Պուլարըն էհիլ իլիթիլարըն Ուլաշ—
Պուլարընտան թարա օլտուսնաթը իլիկէ,
Ուլաշ—Պուլարընտան հիւսնուսմ իլէ մու-
լապէրաթա կիլիմիլ տիւր :

— Կէլէն բազար կիւնիւ, Ֆրանսաթը
սէֆարէթլանէսիտէ վիլիկէթէյի իլան
իտիլէն գօնաթ, մատաթ Լիվաթարիկէ
նաթիլաթըրը սէպէպիլտէն, կէլէնթ
բազար կիւնիկէ թէլիլի օլտուսնուշ
տուր :

— Ուսմուրու նաթիլա նաղըրը բաշա
հաղըթլէրի, կէլէն ճուսմ իրթէսի
կիւնիւ Պըրուսա ճանիպիկէ միւթթէվէն-
ճիկէն Եօլա չըգմըլ տըր :

— Արապա, վէ պիլիկէ պէյիլիլէրի,
գաթըր, էլէթ վէ սայիլի եւթ թաշըր
հայլալարտան սայտա 30 վարաթան 3
շաւ, գատար պիլ վիլիլի ալթագ իւղի
Շէհիլ էմանէթլիկէ պիլ Նիզամիմէ
գալէմէ ալթանագտա օլտուղու, Ֆար
տիւ Պօթթօրտա օգուսնուշ տուր : Սէ-
ֆարէթլանէ վէ օրտույի շահանէ պար-
կիլիլէրի, մէղքիւր վէրիլիկէն աղաթ ս-
լաթագլար իմիլ :

Գուստը շէրիֆտէ չըգան Սիօն զա-
ղէթաթնտա աթիթէթի հալաթիլէր
օգուսնուշ տուր :

Բէթլէհէմի վարաթուրայ իքն-
գիլն տալալիկէ նոյն գըրուլէն մէլ

է : Կախուած վարաթուրն նախնակա-
նիկն չափէն շատ մեծ լինելուն և միան-
գամայն պապական նշաններ կրելուն
համար՝ բողոքոյ տակ է մեր և Յունաց
միաբանութեանց կողմէն : Լատինք կը
յամանին և Տէրութեան կողմէն տա-
կաւին վերջնական հրաման չեկաւ ներ-
կայ վարաթուրի բարձման և նոր, չա-
փաւոր և օտարոտի նշաններ չը կրող
վարաթուրի մը կախման համար : Թայտ-
նի է որ մեր պատկերներէն մէկն տա-
կաւին կախուած չէ : Վասն զի մեր
պատկերի տեղն Լատինք պատկեր կա-
խած են, որ բոլորովին իրաւանց բըռ-
նաբարութիւն է : Այս խնդիրն ևս վա-
րաթուրի խնդրոյն յարակից է և տա-
կաւին կը շարունակի : Թէպէտ և տեղ-
ւոյս կուսակալն առաջարկեց որիչ տե-
ղէ պատկեր մի կախել, բայց մեր պատ-
կերի տեղն յաւիտական լինելուն
համար՝ առաջարկութիւնն մերժուե-
ցաւ :

— Ի 25 ամսոյս, որ էր 'ի 6 ն Ապ-
րիլի բաւարար տուածքի, Լատինք յաղ-
կազարդի հանդէս կատարելու ժամա-
նակ 'ի Բէթլէհէմի առիթ տուած են
մեծ խռովութեան : Հանդիսաւոր թա-
փորն չընցուցած են այնպիսի տեղէ,
որոյ իրաւունքն Հայոց և Յունաց մի-
այն կը պատկանի : Յունաց լուսարարն
ընդ առաջ ելնելով կամեցած է արգե-
լուլ, բայց թափօրականք վերաբերուե-
րու առկ բերեր և գրպանաց մէջ քա-
րեր ունենալով՝ յարձակած են Յոյն
լուսարարի վերայ : աղաղակն մեծնա-
լով Յունաց վանքէն ուրիշ միաբաններ
ևս յօգնութիւն վազած են, և ընդ-
դիմադրութեան սաստիկ միջոցին թա-
փօրականներէն մին, Յոյններն ծնծելու
համար կամեցած է քրոյն մեր լուսա-
րարի ձեռքէն կորզել, և նա դէմ դնե-
լով՝ որպէս զի մեր պատարագն չիա-
վանեն, ձեռքն վիճարկուած է, և
թէպէտ քրոյն տուած չէ, բայց թա-
փօրականն մեր սեղանի վրայէն մեծ
խաշ մի յախշտակելով՝ նովա վիրա-
ւորած է Յոյն լուսարարի գլուխն, ո-
րով և կտոր կտոր եղած է մեր խաշն :
Սոյն ամօթալի գանձկոծութեան մի-
ջոցին Տէրութեան յիսնապետ մի գին-
ուորներով հանդերձ վերայ կը հասնի
միջամտելու և խաղաղացնելու համար,
սակայն նորա բթամատն ևս կը կոտ-
րուի լատինական հաթուածոյ տակ :
Այս բարբարոսական անցքն կ'անցնի
մեր պատարագի ժամանակ, և թէ
ինչպէս կը կատարուինոյն պատարագն,
կը թողումը որ այլը իմաստասիրեն :

Երբ այսպիսի տեսարաններ կը ներ-
կայանան Սուրբ Տեղեաց Վէյ, որք
խաղաղութեան սրբալալարներ եղած են
'ի սկզբան քրիստոնէութեան. երբ այս-
պիսի անտի-քրիստոնէական խռովու-
թիւնք կը յուզուին այն տեղեաց մէջ,
ուր աղօթք և փառալուսնութիւնք կը
կատարուին, սոսկմամբ կը պաշարուի
գգայուն քրիստոնէայն, և ցաւօք սըր-
տի կըստիպուի ասել, որ տակաւին մու-
լենաւղութիւնն մեծ գեր կը խաղայ
քրիստոնէական վերաբար և երջան-
կտար կրօնին անուամբ, որոյ հիմն է
սէրն, և շինուածն՝ խաղաղութիւն,
տրդաւորութիւն, ճշմարտութիւն և սըր-
բութիւն :

— Ի 26 ն ամսոյս լուսնեցաւ թէ՛ եր-
կու Ռուսաղդի ուխտաւոր կիւնը սաս-
տիկ տրքենալով և միմեանց հետ կըռ-
ուի բուսնուկով՝ մէկն փոքրիկ դաշոյ-
նով մորթած է զմիւսն և Հիւսպատո-
տարանի կողմէն բռնուելով՝ բանտար-
կուած է : Ահա հետեւանք լիտի ուխ-

տաւորութեան :
— Ներկայ տարւոյս մէջ խիստ բաղ-
մաթիւ են Երուսաղեմի ուխտաւորներն,
որոց մէջ գլխաւոր տեղ կը գրաւեն
Երուսաղեմ, որք թէ և երկար չեն մը-
նար տոյտեղ, բայց անընդհատ կ'եր-
թեւեկեն մեծամեծ խումբերով :

ԻԼԱՆ

1290) սէնէսէ Բուսի մայիս երկիրմի-
սինտէ եանի ալաֆրանկա 1873 հաղի-
րան իպիթիտաթնտա, զարպիսանէի ա-
միրէտէ գուրաթը քէշիտէ օլտուսնագ-
րում էլի տէմիր եօլու թահլիլաթըն
հիսսէի իքրամիէ պիլիթլէրի էմիլիէթ-
լի շարթլար իլէ պէհէրի պէշ զշա. սա-
թըլըր, իսթանպուլ քէօրէի գաղըրը
Եէնի ճամի գաթուսու 'նօ. 75 մաղա-
զամբաթ :

Քէզա Բուս էլի տէմիր եօլու թահ-
լիլաթըն պիլիկէի վէ իքինճի թէր-
թիպլէրի վէ Սաքսիլըն 84իւնճիլ թէր-
թիպլի վէ Պուքրէշ շէհրէին 20 ֆրանք-
լըթ պիլիթլէրի իլէ սայիլի հէր նէվի
էվրոպա սէհիմիլէրի սաթըլըր :

Չիքր օլտուսն պիլիթլէ վէ գուրօնլէ-
րիտէն ֆիրուլիթ իսէն օլտուր իսէ միսա,
սիպ պիլի սգօնթօ իլէ սաթըն ալընըր :

Ղուկաս 3. երկանեան

26.639 Եիմէրտա կէլէն 1871 քեա-
նունի էվլէ էֆրէնճի 26 թարիխնտէ
խաթանպուտա թէտիլէ սանաթընտան
ալընաթագ պիլ պօնօ 3905 զրուշլուք
վէ թարիլի մէղքիլտէ տիկէր պիլ
պօնօ 1320 զրուշլուք օլտուր գայ օլ-
տուղուսն հէր քիմտէն գուհուր ի-
տէրտէ ամէլ օլտուսնաթաղը իլին իլան
օլտուսն :

Ասաքիլի Դահանէ իլիւն 75.000
թօրտան 100.000 թօրա գատար իսլի-
միա վէ Գաղլան ապալարընքն իսլու-
նիսանքն 19 ունճու Բէնճէմալի հիւ-
նիւ գաթարը գաթիլի վիլիկէն տիւր
Տարի Դուրաթա :

16 նիսան 1873

Պապը Սէրապէրի

ԹԻԻՃՃԱՐԻՑԷ

Լիվրքուշ 26 ապրիլ	
Միտլինի Նիու Օրէանս բամուղու	9 3/3
Տօրաթ էյի ճիւս	6 1/4
Պու կիւնքի խաթը 10.000 պալէ	
Բիսպա գալի	
Լոնտա 28 ապրիլ	
Աֆիօնի կիւնիլք ֆիւթաթը	20 21
Թիֆթիլ	35 00
Չաթ իլէյի	28
Ճէհիլ, կիւնիլք ֆիւթաթ լիւրա	7 10

ՄԱՐՐԱՖԻՑԷ

(Ա.Մ.Ս. Ժ.Ս. Բ.Ս.Ս.Ս.)	
Լոնտա 28 ապրիլ	
Էստմը Ռուսի	55 15/16
1885 խթիլարալը	75
1889 խթիլարալը	82 3/4
1872 խթիլարալը	91
Բիսպա տուրկուս	

ԳԱԼԱՌԱՔ ԲԻՆԱՊԱՐԱՐ	
Էստմը Ռուս 16 ապրիլ՝ ախլաթ գար	60-20
» 17 » սապա՝ ալըլըր	60-28
» » տաթ 6	60-20
Բիսպա բարալ	
Խթիլարալ 1885	579-
» 1885	570-

նազել ի թմեյէ քեափի տիրո մաշէի գա-
թիսինտէ պիր թահրիրաթ կեօնտէր-
տիմ իսէ տէ : գապուլինտէն կէրի
տուրտու :

Իշթէ պու տէֆաւա Մէցտէ պէնիմ
իմէրթօրիշտեա իթաթ իթմէմի
գապազաթ տաթ իտէնօրլաթ : հալ պու
քի, պէն տաքէր օլտուղուտան, գա-
վանինի տաքէրիսէ իսէ, քէնտիսինտէն
պիր իթմէպէ պէօյիւք օլտն գաթա հէր
հալտէ իթաթ իթմէք իլէ միւքէլէֆ
պուլունտուղուտուգ ճիհէթլէ տմիրիմէ
իթաթ իթմիմ : ֆաթաթ պուլուն
սահիհ օլտաթ իտուսուսուտան իճապ
իտէն թէֆթիշաթաթ գուսուր իթմէ-
տիլէր իսէ տէ, հիլ պիր սէրիշթէ
պուլաթաթաթաթ հալտէ երինէ իսրաթ
իտէնօրլաթ :

Մուլապիր—Չանն իտէրիմ քի, սիլի
պիր իսթինթաթ միւթթէհիմ իթմէք
իլին, իճաթ իտէն սէպէպլէր զալլաթ
քեափի տիր տէ, պուլաթ հէր տնտէն
նէշթ իտէնօր :

Մ րէշալ—Պիրտէր, նէ եաթա-
նազալլաթ պիլէմէմ : ֆաթաթ պէն
մէսուլ օլտաթաթ եթրէրտէն քէնտիմի
մուհաթաթ իտիպ վաթաթաթ ուղրու-
նա ճան ֆէտա իտէր տէրէնէսինէ
ճահտ ու զալլաթ իթմիլիմ հալտէ, էվ-
վէլա, ճէնապը Հաթաթն հէթ ու ինա-
նէթլիլէ, սանիէն Մ. թիլէրին հաթա-
նիլիլէ իսէ մէրհաթթինէ սըլլաթաթ :

Մուլապիր—Սիլի իսթինթաթ իթ-
տիլէրինտէ, քէնտիլիլի մուհաթաթաթ
գալաթաթ տիւլաթթինիլ :

Մարէշալ—Էլպէթիէ. զիրա պէն
վէֆաթ իթմիլիլի սանա, էվլաթաթ-
աթաթ պիր լէքէսիլ իսմ պըրաթաթաթ է-
մէլինտէնիմ : պէնիմ նէ տէրէնէլէրէ
գաթաթ մէսուլ օլտուղուտու վէ մու-
հաթաթաթ օլտն վուգուաթթն ճիւլիէ-
տինէ էհալի վուգուաթ օլտաթաթ :

Մուլապիր—Սիլի հաթաթաթաթ
պաթաթ գաթաթաթ տաթէրի ճէպ վէ իս-
թինթաթ օլտնաթաթ, անլէրին իթա-
թաթաթաթ նէգաթէն սիլի հիլ պիր շէյ
թէրէթիլիլ իթմէտիլի հալտէ, սի-
լի նիլին իսթինթաթ իտէնօրլաթ :

Մարէշալ—Օրաթաթ պիլէմէմ, ֆա-
թաթ պէնիմ հաթաթաթ օլտն ժուրաթ-
աթաթ պանա գրաթաթ իթմէք իսթէ-
տիլէրի վաթաթ, պէն գապուլ իթ-
մէնիլ մէգէր ժուրաթաթաթ թա-
թաթաթ Մ. լաշալ թաթաթաթ (Մ.
լաշալ մարէշալ Պաթէնին միւթթաթին
գի նապա օլտնաթաթ տուր) վէրիլիլի-
նի թէքիլիլ իթմիլի, էլիլ իսթին-
թաթ տէլիլ իտէր իսէ, ալէյհիմտէ
շէհաթաթ իտէնէք գաթաթաթն ի-
սիմէրինի օլտուրում, ալէվաթ օլտն-
աթաթաթ սուրէթաթ, պանա ալաթ լիւ-
ղուտու եօգաթ տէտի : Պուլուն
իւգէրինէ մարէշալ օլտուրումաթաթ
եթրտէն տաթաթ գաթաթաթ, սաթաթ
պէնիմ պուրաթաթ մահաթաթն թէվ-
գէթ օլտնաթաթաթ նաթաթ իտիլիլ
վահ զէվալլաթաթաթ, պուրաթաթ պու-
տէրէնէլէրտէ պէտ մուաթաթ օլտնու-
եթ իտիլիլաթաթ վահիլ օլտնաթաթաթ
ընճա իտէրիմ : հաթաթ պուլուն
եաթաթաթ օտաթաթ իտիլիլիլ տէնէ-
րէք, գուրումաթ թուլիլաթ պէնիլ եա-
թաթ օտաթաթաթ կէօթիլիլաթ : (Օտաթաթ
տաթիլ օլտուրումաթ, վաթաթաթ մահ-
պուրաթ լաթաթ օլտնաթաթաթ տէրէնէլէրտէ
պիր եաթաթաթ տըր : ալէն գալիլիլէլ-
լէ տէօլէնիլ օլտուրում հալտէ, մա-
վուն եաթաթաթ, վէ 3-3 սանաթաթինէ,
վէ պիր բիւնաթ օլտ պիր կիւլէլ թէ-
րաթաթաթ վար, եաթաթ օտաթաթաթ
էլպէն օտաթաթ պէնիլիլ օլտն պիր

ուֆաթաթ օտաթ օլտնաթ օլէ եաթաթ-
աթ թաթաթ օլտնաթ իսէ տէ, պու-
լուն էշեաթաթ քէօհէն վէ տէլիլ տէ-
շիլ տիր : պուլունիլա պէրաթաթ, միւ-
շարիլէյհ 40 սէնէտէն պէրու սիլիլաթ
քէրիլաթ պուլունաթաթ քէք շօգ մուհա-
թէպէլէրտէ եիւլաթաթաթ վէ, վէ եէ-
տի եթրինտէն եաթաթաթաթ օլտուրում
հալտէ, իսթաթն իթմիլիլ իսանէնին էշ-
եա վէ նէմաթաթաթաթաթաթ թէշէք-
քի իթմէնօր :

Պուլունտան սանա Մաթաթ Մարէ-
շալ իլէ կէօրիլիլաթ, տաթաթաթ է-
սէֆ իլէ վէտա իթմիլիլաթ սանա չը-
գըգը թաթաթաթ կէլէրէք, շըմէնաթ-
ֆէրէրաթաթ իսթինիլաթաթաթ, վէ
մարէշալ իլէ պէնիլիլաթաթ ճէրէնէն
իտէն միւթաթաթաթաթ տիւլաթ եաթաթ
թաթաթաթաթ իտաթ իթմիլիլ :

ԱԽԱԼՑԻԱՅ

(Պաթաթաթին Միւր Հաթաթաթին
լաթաթ)

Ախալցիլաթ հաթաթաթաթ աթաթ
կաթաթաթն :

1. Բաթաթաթաթ պարտէքը, որ շին-
ուած է 12 տարի առաջ Գոմաթաթաթի
նահաթաթաթ ժաթաթաթաթ և որը բա-
ւաթաթ գեղեցիկ է :

2. Սրճանոցները, ուր հաւաթաթաթ
արհեստաթաթներն կիրաթի և տօն օրե-
րում մանաթաթաթ, երբեմն նարաթի, դա-
մաթ զուլի լաթաթաթ : Տանուլ տաթաթ
պարտաթաթ է գէնիլ երկու կամ երեք
«ֆէնճան» զահվէ, որը միշտ առանց
շաթաթի է գործածուած մեր ժողովուր-
դը : երբեմն խօսում են աթաթաթ խշն-
դիրներին այսինքն հաթաթաթաթներին,
ուսուլաթաթաթներին, հոգաթաթաթներին,
ուսուլիլիլներին վերայ, էլիլին էլ, մա-
նաթաթաթ ծերերը, յիշեցումն միմեանց
իրենց հին վիլէյիլէլ էրաթաթաթաթ այն-
տեղի կարմիր ու սև վանքերը «գոթաթ-
աթաթ», այն տեղի սոխն ու սիւտաթաթ,
ինչպէս տաթաթ են և ուրիշ առանիլ
խօսաթաթաթներն վշտաթաթաթ և իրա-
ւաթի ղաթաթաթներն յայտնում են
նոթաթ երբեմն այժմեան այն գեղծաթաթ-
ներին և վաթաթներին համար, ու-
րոնք ղաթաթաթաթ օճիլ նման հեթաթ-
հեթաթ սողում և մանում են մեր մաթաթ
սերնդի մէջ, Տօն օրերում սրճանոցնե-
րի մի քանիսներին միլիլ լաթաթ «սաթի
և քէմէնիլ» ձայները, նոթաթ աթոթ սա-
թաթաթներին թէն տաթաթաթաթ թայց
մեր ժողովուրդեան սրաթին հաթաթաթ
երգերը, քարում են այնտեղերը մեծ
բաթաթներ, որոնք մի ֆինճան զահ-
վէի ծախքով որ մի կոպէկով է լինում
ամբողջ ժաթաթաթ ղաթաթաթաթ են :
Ալիլները հաթաթաթաթներին ոգևորե-
ցնում են երբեմն «Դահ իսմաթիլիլ քէօր
Օլլիլ, Բ» ալ օլլաթիլ, Ղուրաթիլ, «շիլ
Ղէթիլիլ, Բ» թէմիլ, խուրաթաթիլ և ու-
րիշ շաթաթ հեթաթներին հէթաթաթներով :
Ալլաթիլիլ միլիլաթաթ ալիլները 2-3-3
կոպ. «պաթաթաթ» առնում հաթաթաթաթ
ներից այն էլ ոչ ամէնից :

3. Բաթաթաթ հիւսիսային, հարա-
ւաթիլ և արեւելեան կողմերում գտնե-
ուած մեծամեծ թիլիլ պարտէքները,
ուր ամառները գնում են բաթաթներին
մարդկանց թիլիլ ուտելու, որպէս «շա-
թիլ» (մի միւր թէլաթաթաթաթ է) 10
կոպ. արմէ, թուլիլ տաթաթաթ գնում են
և կանաթ, հարաթներ և ալիլներ մի
կամ երկու ալլաթաթ հեթաթ, որոնք
լինում են կամ տանուտէրը կամ գեր-
աթաթաթ մի մօտաթաթ աթաթաթաթ և
ոչ երբեք հեթաթաթ աթաթաթաթ կամ
բարեկամ :

Միւլենոյն խօսաթաթաթներն ինչ որ
լինում են սրճանոցներում այլ մարդ-
կանց մէջ, միւլենոյն լինում է մանա-
ւոր տարբերութեամբ կանանց մէջ
բաթաթներում : Բաթաթ 3 հատ կալ
Ախալցիլաթում, որոնք առաւօտեան 8
ժաթից մինչև 12 ժաթ նշանակուած
են այլ մարդկանց համար, իսկ 12 ժա-
թից մինչև երեկոյեան 9ը կանանց հա-
մար : Միւլեն մեծ բաթաթաթ (Միւլա-
ւորենց բաթաթաթ), որ կարաթաթ
Արթաթաթաթաթ աթաթաթներին է
պաթաթաթ, կան առանձին բաթաթ
մանքներ, ահա է-3 տարուց աւելի է
արանց և կանանց համար, միացեալ
երկուսը մանաւոր բաթաթաթներ
չունին : Բաթաթաթ գնաթաթ կարող է
այնտեղ մնալ և անինայ լաթաթաթ մին-
չև որոշեալ ժաթերի լաթաթ : Ախալցի-
լաթից սովորաբար շաթաթ երկար են մը-
նում բաթաթներում և շաթաթ շրով
լաթաթում, մանաթաթ կանաթ, որոնք
13 օրը մի անգամ սովորութիւն ունին
բաթաթ գնալ : Այլ մարդկանց բաթաթ-
իւրոն է 10 կոպ. իսկ կանանց 5 կոպ.
10 տարեկանից վար երախայներին հա-
մար վճարում է 2-3 կոպ :

Ուրիշ հաթաթաթաթ տեղերը՝ ալլաթ-
ներ, հիւսիսային, թաթաթ, թաթ-
աթաթ և այլն Ախալցիլաթից համար
նշանակութիւն չունին : Թաթաթի հա-
մար, այն էլ աթաթաթ մանաթաթ,
պէթաթ է ասած որ Ախալցիլաթի հոլը
շաթաթաթաթաթաթ է :

Ախալցիլաթից ընդհանրապէս ծա-
րաթաթաթ բնաթաթներն ունեն, Միւլ-
աթաթ պարաթաթաթներն, միմեանց հա-
ւաթաթաթներն, խեղճերի վրայ կա-
րիկութիւնը, ժաթաթաթներն, ստու-
րին և արհեստաթաթ դասի բնաթաթ-
ներն յատկութիւններն են, որքան
բարձրանաթ ղաթաթ ի բարձր գաթաթաթ-
աթաթ այնքան տաթաթաթաթաթ գաթաթ-
աթաթ կը գտնեն ճիլիլիլութեան գաթաթ-
աթաթ ճիլիլներ :

Ախալցիլաթից բարաթաթ արեւելեան
բարաթաթ է, թայց բաւալան ալաթաթ-
աթաթ զաթաթ ունի այնպիսի բաթաթ,
մանիկներ, հոլովմանքներ և խոնարհ-
մանք, որոնք ոչ արեւելեան բարաթ-
աթաթ կան, ոչ էլ արեւմտեանում : Տգեղ
հնչիւններ խիտ շաթաթ, մանաթաթ-
նոթաթ խօսաթաթներն լինում է շաթ
«ճան» ու բարաթ, երկայն ու կարճ
կերպով : Ամէն մի միւր նոթաթ լաթաթ
աթաթաթ լինելով, առաթաթաթ թայց
պէթաթ է ասած, որ նոթաթ առաթաթները
կամ առաթաթները գրեթէ ամենքն էլ ի-
մասաթաթ են և յայտնի աթաթաթներ
են, թէ նոթաթ հեղինակները ալլաթաթ
և կեանքի շարն ու բարին տեսած
շաթաթ լորճաթաթ մարդիկ են եղել :

Չնայելով մեր ժողովուրդեան խօսաթ-
աթաթներն երկարաթաթաթներն առ-
հաթաթաթ, նոթաթ խօսաթաթներն մէջ
երբեմն գործ են ածում և լաթաթաթ
ոճ : Մի միւր կամ կարծիք, որ եթէ
Ախալցիլաթի իւր սովորական խօսաթ-
աթաթներն ձևով յայտնէր, գուցէ կէս
ժաթից աւելի տէր, յանկարծ մի հա-
մաթաթ առաթաթ հաթաթաթաթ է : Ա-
ռաթաթներ, առաթաթներ շաթաթաթ
յայտնի են Ախալցիլաթում 7-8 անձինք
թէ հոգևորական և թէ ալլաթաթաթ
գաթաթ : Դատ ղաթաթաթներն Ախալցի-
լաթից յիւրաթաթաթ և յանդիմանա-
կան խօսաթաթներն իրենց ալլաթ-
աթաթ բաթաթաթներն ձևերով և հաթ-
աթաթաթներն : Թէ Ախալցիլաթից, որ
ուրիշ ժաթաթաթ է կամ չուն բաթաթ չեն

տարաթաթաթաթ իրենց քուլի մար-
դուն քեզնէն «հեթաթ» կամ «հեթաթ հրա-
մանոցը հարկէն» առաթաթ, ինչպէս ի-
րենք իրենց թոյլատրում են աթաթաթ
անյարմար բաթաթով և մարդով, բը-
ծաթաթ երեկոյեան բնաթաթներն :

Ախալցիլաթից ընդհանրապէս հաթաթ-
աթաթներն կողմից, թայց կըրկութիւն
չկալ մէջերը : Նոթաթ շաթաթ շարքաթ են և
ինայոյղ և ուրիշ կերպ չէին կարող լի-
նել որովհետեւ «եղանակ կենաց» գըթ-
աթաթ շաթաթ չնչին և աթաթաթներն միլի-
ոններ ունին : Հարաթաթի, կնուլներ և
մեթաթի թաթաթ ժաթաթ միմեանց
նոթաթաթ են իրենց կարողութիւնից
բարձր ծախքեր, շաթաթաթաթ պարտ-
քի տակ մտնելով, չկարողանալով ա-
թաթաթաթ անպիտան «էդէթի» (սովոր-
ութեան) աթաթաթներն :

Առանիլ կենցաղաթաթներն մէջ
ամբողջ գերաթաթաթի վերայ առաթաթ
դերն են խալաթ ծերերի կամքը և
խօսքը : Նոթաթ ասած ասած է, թէ քա-
ծը թէքաթ : Թայց այդ նահաթաթներին
կամակորութեան և դիւրաթաթաթ (թի-
լէքի) բնաթաթներն ղաթաթաթ բա-
թաթաթ (երբեմն և ֆիլիլաթաթ) հար-
աթաթներն առաթաթաթ են իրենց լաթ-
աթաթներն նոթաթաթները, որոնք ստիպ-
ուած են լուռ ու մուկ (հարաթաթներն
անիլ) երբեմն միշտ ծածկած աթաթ-
աթաթներ նոթաթ առաթաթաթ միլիլ երե-
կոյ, մինչև գիլիլներ նոթաթաթ գնե-
լը : Բարեբաթաթաթաթ այժմ վերաթաթ
է այն սովորութիւնը, որով նոթաթաթ
իրեն «կերպարով» քուլն դնելին» գիլիլ
պարտաթաթ էր մի քանի ամբողջ ժա-
մեր նոթաթ լաթաթ բարեբաթաթ կանգ-
նել : Սիլաթաթ կը քանաթ, մի քանի
անգամ կարթաթ, մի քանի անգամ
իւր թիլիլիլ-շաթաթ (ծախքաթ) կը
լիլիլ կը դարձելը և աթաթ հարաթաթ
կուտաթ նոթաթաթներն երթալ և հան-
գըթաթաթաթ : «Հարաթաթներն անիլը»
դեռ մինչև հիմայ կալ Դեռ նոր եկած
օրից մի քանի շաթաթ նոթաթաթաթ թայց
իւր մարդուց, ոչ ոքի հետ խօսելու
իրաւունք չունի, յետոյ կամայ կամայ
սկսում է խօսել «նիլիլաթ» (իւր մար-
դու երթաթ կանաթաթ), «դալիլաթ» (իւր
մարդու քուլները), «խաթաթ մարիլիլ»
(սկսում), «ալլաթ» (սկսաթ) և ա-
պա կնքաթաթաթաթ հետ :

Այդ արաթաթներն մօտ երկու
տարի է տեսում : Տան այն անգամը,
որ վերաթաթաթ բարեբաթաթ է «հարաթն
խօսելներ» պարտաթաթ է նոթաթ մի բն-
ծաթաթ ալ «խօսողէք» : Ընճան լինում
է սովորաբար մի «եթաթաթ» կամ մի
«եթաթաթ» մի կըրկաթաթ և կամ վեր-
ջաթաթ մի քանի գրուածքայ մրգեղէն :

Թայց այդ չնչին ընճաթները, դարձ-
եալ կարծաթ իրաւունք են տալիս սկե-
տաթներ, սկսելով, տաթաթներն և նաեւ
իւր մարդուն նոթաթաթներն վրայ բար-
կաթաթ ժաթաթաթները նոթաթ կենդա-
նու ման ծեծել : Բնիլիլ, խեթիլիլ :

Ախալցիլաթի կանաթի և ալիլներն
թաթաթ, անվաթաթ և երկուստ բնաթ-
աթաթներն աթաթաթաթ ոչ այլ ինչ է
եթէ ոչ այս անհեթաթ թաթաթաթաթ
թիլներ և նոթաթ կործանիլ աթաթաթներն
մեր խեղճ գեղեցիկ սեւիլ վրայ :

Բնաթաթ
(Միւլեն Հաթաթաթին)

ԱԽԱԼՑ ԳՈՐԶԻՍ
ԿԱՐԱԿԵՏ Ե. ՓԱՆՈՅԵՆ

Պարթաթաթ Բէնէլիլաթաթ բաթաթաթաթ
3. 20 Իսթիլ խաթաթաթ